

ظهوری (نورالدین محمد ترشیزی)

(۱۰۲۴ یا ۱۰۲۶)

باندازه ۱۲۰ x ۲۳۰ - جلد میشن مشکی افدرون عنابی ساده
ثولا دار - کاغذ کشمیری دسته ای جدول زرین بسیاری از صفحات وصالی
شده - جای متواتر بیاض - پنج سر لوح مذهب مرصع لاجوردی خوش -
۶۰ ع صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۳ سلیبتر -
خط نستعلیق تحریر متوسط - بدون رقم تاریخ تحریر سال ۱۰۳۳ .
(شماره ۴۳۶) .

کتاب چنین نسیم شده است : دینچه و مقدمه منور -
مثنوی متبع الانهار - ترکیات - قصاید - خطبه گلزار ابراهیم ایضاً
ترکیات و قصاید - ترجیعات - غزلیات - رباعیات .
آغاز :

ای نورس گلزار ابراهیم از تو وی آتش نمرود نف بیم از تو
پیرایه داد و زینت عدل توئی تمکین مریر و شان تویم از تو
سلطان لم بزل که بیکرانشی تسلط را مجله آبی تسلیم پیرایه
داد و نار نمرود را از تو رود رحمت سلب خاصیت کرده گلزار ابراهیم
نام نهاد نه هزار بیت فکر گزین که با کیفیت نورس دم
یگانگی نمروده و لذت در کام نه فلک نمروده از قسم مشوی دسمی
بمنج الانهار و نوع قصاید که مرسله کردن زینرست و غزل که دام
غزالان صید گریست و در کب که برستانی اجزا در بسیط افکنده و ترجیع
بند که مرجع ذوی تراکنده است و قطعه و رباعی چون جواهر آبدار

از کتوز خفا یسلک اظهار در آورد

ز ابراهیم عادلشاه باتیست سخن مانند جمشیدست وجاستن

.....
.....

شگفت این نظم و سرغان تهنیت خوان که شد گلزار ابراهیم نامن

پایان :

نهست دعا زبان دعاگوی تو باد بازوی بقاوی به نیروی تو باد

تا قصه گلزار ابراهیم کنند گلزار جهانیان گل روی تو باد

تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب . تحریراً فی شهر رمضان

المبارک سنه ۱۰۳۳ . ه .

یسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است .

(۶۲۸)

ت

ظهوری ترشیوی

باندازه ۲۲۰ x ۳۴۲ - جلد تیماج حنائی ترفیح و سر ترفیح

سنگنه زمینه ماسی ، اندرون میشن عنائی ترفیح و سر ترفیح و گوشه سوخت

محرق زمینه آلبان گل مذهب عائی که ریختگی دارد - کاغذ اصغهبانی

جدول زرین متن زر نشان غبار - عنوانها بشتگرف - دو صفحه اول

متن و حاشیه مذهب مرصع خوش که در میان هر صفحه هفت سطر

از آغاز کتاب نوشته شده و بین سطور تحریر یسرخ شده است - شش

سریوح مذهب مرصع خوش - ۷۹۸ صفحه ، هر صفحه ۲۲ سطر، هر سطر

دو بیت ۱۳۷ سبیلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط - بدون رقم -

تاریخ تحریر مال ۱۰۷۰ (شماره ۴۳۲)

کتاب چنین تقسیم شده است : مقدمه متون مفصل در ۳۹

صفحه (که خود مشتمل است بر: دیباچه کلیات - مقدمه کتاب نوری
 خطبه گلزار ابراهیم - خطبه خوان خلیل مکتوب شیخ ابوالفضل)
 قصاید (مرتب - ترکیبات و ترجیحات - غزلیات (مرتب) - مثنوی
 ساقی نامه - یک مثنوی بدون عنوان در حدود هزار بیت در مناجات
 و نعت رسول و ائمه و معراج نبی و مدیحه شاهنواز خان - رباعیات
 آغاز :

« سرود سرایان عزت کده فال که بنورس مراستان حال کارگاه
 و زبان ساخته اند بشهه ثنائی صانعی عذب الیینند که جانشی نغمه های
 شکرین در رک و بی دوانیده ... »
 پایان :

« در دوختن زخم پیلان جرخ از بیم کم کرده سر کلاوه گناهکشان
 نحریرا فی تاریخ شهر جمادی الاول سنه ۱۰۷۰ . ۲۰
 بسال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و مهر او پشت صفحه
 صفحه اول است .

(۶۲۹)

و نایه

ظهوری کرشیزی

باندازه ۵۰ × ۱۷۳ - چند روغنی بود زرك ساده ساخته بود
 اندازی سرخ ، اندرون بیاج زنا بی ساده - کاغذ دولت آبدی سن
 زرقشان عبار جدول زرین - ۳ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر
 تک بیت ۶ مایلتر - خط نستعلیق کتاب خفی خوش - زلف مخدوس
 تاریخ نحر سال ۱۰۹۱ شماره ۱۰۳ - ۲

آغا :

« شامی کتم لیزه باله را » « نه طارم ناله و : »

پایان :

« ظهوری ز حد میرد گفتگر مینوق باندام گفتار باد
بیا مافی ای تیغ شیرین زین بغال چه میره نه بر زین
که گردد بچرفتن چنجهامه . چو در آخر نامه از و السلام

تاریخ شانزدهم شهر رجب سنه ۱۰۹۷ . [کذا]
سنت تحریر و انت کتبه انچه تعذیب [الکاتب محمد علی - غفرلله
ذنوبه و ستر عزیزه .] که از حروف رطه لفظ دی : (پای معکوس)
امین و تبه حروف رتم را معرک کرده بجای آن : (الکاتب میر عزاد
را الزودخانه .

در حاشیه صفحه دوم مهر وجهدی مظفر لکهن شاه است

(۶۰)

ت

زلالی (محمد حسن خوانساری)

(۱۰۳۰ ، ۱۰۳۱ ، ۱۰۳۲)

بنداره ۱۲۰ ، ۲۰۷ - جلد شصت و پنجمی نوح و سر نوح
و گوشه سنگه - صناعات متح و حاشیه : کاشف کشمیری زرفشان نیاز ،
حاشیه چهره ای پوست بازی - ۱۲۴ صفحه : هر صفحه ۳ ، سطر ،
هر سطر یک بیت ۱۷ سوره - پنج مر نوح سدهب مرجع شوقه -
خط نمطی کتابت متوسط - بدون رتم و تاریخ تحریر (قول ،) .
(شماره ۱۷) .

کتاب مشتمل است بر : قصاید - سیعۀ سیاره عبارت از
 مثنوی : حسن گلوسوز یا دیباچۀ مثنوی - میخانه یا دیباچۀ مثنوی -
 آذر و سمرقند یا دیباچۀ مثنوی - ذره و خورشید یا دیباچۀ مثنوی -
 سلیمان نامه یا دیباچۀ مثنوی - محمود و آواز .
 آغاز :

« باغردن می کشد آسویه مست ما تا بسرخشت خم می کده کبریا »
 پایان :

« ولی نقش نگین بر خاتم دل شده خشم سخن بر جان بسمل
 تمت الكتاب . »

این نسخه را نصیرالدین نامی از شاگردان زلالی تحسینیه
 و مقابله کرده و در پایان متن کتاب نوشته است .

« بنده نصیرالدین در زنجیر بست آیات واداء قصه و تمهید
 و تمثیل حکایات جهد تمام کردم . فی الجملة این کتاب بمقابله چهل و
 شش کلیات زلالی بر آورده هر چند کاتب بسیار غلط کرد اما آیات
 درست تمام است . حکیم شافی هم این را معتبر داشته از نظر او هم
 گذشته است . بهتر از این نظم زلالی کمتر باشد . فقیر هم بخط خود
 در بعضی جا آیات نوشته تحریر ، تقریرات نکرد مگر در تمهید معراج ،
 سبحانک اللهم لاعلم لنا الا ما علمتنا ، زلالی بعد نظامی استاد من
 . »

بسال ۱۳۸۳ ، از عرض ناصرالدین شاه گنجه و در بالای صحنه
 اول مهر او هست .

(۶۳۱)

شاپور تهرانی (خواجه شاپور بن خواجگی)

(۱۰۴۸ . م)

باندازه ۱۱۳ × ۱۶۰ - جلد ساغری مشکی تزیین و سر تزیین

وگوشه بریده ضربی مذهب اندرون تیماج حنائی ساده جدول مذهب -
کاغذ ترمه جدول و کتبه زرین - یکک سرلوح مذهب برصیح خوش -
۲۸۴ صفحه ۲ هر صفحه یک بیت ۶۵ سیلیمتر - خط نستعلیق کتابت
خفی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) . (شماره
۱۲۱۵۴) .

کتاب مشتمل است بر : قصایه - غزلیات (مرتب) - ترجیعات -
مثنوی فرهاد و شیرین - رباعیات .

آغاز :

« چه بوده دارد از آن شاخ گل نسیم بهار
که رقص می کند از شوق بر سر دم دستار

پایان :

« مان واقف خود باش که حدتسخه هجر

نوشته و جای نام بگذاشته ام »
از کتابهای مسروقه و یادداشتها و بهرها را جمع کرده اند .

(۶۳۲)

مثنوی زلیخا و پیر صفا

؟

باندازه ۱۳۵ × ۲۴۲ - جلد ساغری مشکی - صفحات متن
و حاشیه - کاغذ متن کشمیری نخودی زرقشان غبار - حاشیه ترمه
جدول و کتبه زرین - عنوانها پشتگرف - دو صفحه اول متن و حاشیه
بین سطور طلا اندازی حاشیه بوته اندازی مذهب متقش - یکک سرلوح
مذهب برصیح خوش - ۳۵۴ صفحه ۲ هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر
یکک بیت ۶۵ سیلیمتر - خط نستعلیق نیمه دو دانگ متوسط - رقم

معسن - تاریخ تحریر سال ۱۰۰۶ (شماره ۴۷۷۷) -

ناظم مشوی را شناختم تاریخ نظم داستان همان تاریخ کتابت

بعثی سال ۱۰۰۶ : است .

آغاز :

« آلهی حسن یوسف ده بیان را باد عشق زلیخا این بیان را »
پایان :

« هزار و پنجه و شش بود گفتم

سه صد ؛ خانمیه) نو شکستم

بشده (شاهجه) را خشمش برادر

که از یک مادرند این دو برادر

ولی (سرخ رنگیم) که نظم است

باین هر دو برادر هست پیوست

دگر (دیوانچه) ام همراه این سعادت

(غزل) هم هست پندی اقد کی است

دگر هم چند روزی هست بدی

بحرم را شود غنچه بلاقی

(زلیخا یوسف) آتیه قسم ناستی

کند یوسف زلیخاها سلاسی

عددها بیست آنرا بچ باشند

هزارش نیک در هر گنج پسه

اگر نک بیست و سی هست بالا

قباید ز دل بردی اعلی کلا

تمام شد تعریف و ناله یوسف و زلیخا در روز چهارشنبه در

بیست و سیم ماه ذی الحجه در سال هزار و پنجه و شش در شهر کت

جنت نظیر . تم . کاتبہ العبد محسن محقرہ .
انتقالی از کتابخانہ اندرون .

(۶۳۳)

دیوان

کلیم کاشانی (ابوطالب کاشانی)

(۱۰۶۱۰۴)

باندازه ۱۱۰ × ۲۰۰ - جلد تیساج مشکی تریج و سر تریج
بنگہ - کاغذ دونت آبادی جدول زرین و عنوانها بشنگرف و لاجورد -
دو صفحه اول و دو صفحه آغاز غزلیات متن و حاشیه بین سطور طلا
اندازی حاشیه حلکاری - دو سر لوح مذهب برصیح متوسط - ۵۰۸
صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر یکک بیت ۶ میلیمتر - خط
نستعلیق کتابت متوسط - رقم محمد تقی خاتون آبادی - تاریخ تحریر
سال ۱۰۵۷ . (شماره ۴۸۴)

کتاب ششمین است بر - تصاید - ترکیبات - ترجیحات - مقطعات
چند مثنوی کوتاه - غزلیات (برتیب) - رباعیات .
آغاز :

« شوق هر کس را که در را مطلب بر می دهد

گر در آرد اول از با آخرش بر می دهد »

پایان :

« فواره اش آستین ز در پر کرد آئینه حوض رونمایی میخواست
تم الندیوان افصح المتکلمین المتأخرین طالب کلیم فی ثامن عشر
شهر رمضان المبارک سنه سبع و خمسين و الف هجرته النبویه . کتبه

المؤلف محمد تقی کاتب المصنفون آبادی الاصفهانی . ۱
بحال ۱۲۸۲ از عرش کتابخانه ناصرالدین شاه گذشته و در
حاشیه صفحه اول بهر او هست .

(۶۳۴)

کلیم کاشانی

باندازه ۱۵۵ × ۲۸۰ = جلد ساغری مشکی فرنج و سر فرنج
بریده ضربی (ریخته) نولدار = اندرون تیماج مرغ ساده - کاغذ
دولت آبادی جدول زرین - عنوانها بسترخی - ۱۳۰۸ صفحه ۱۰ هرصفحه
۱۹ صطر ، هر صطر یک بیت ۷۸ میلیتر - خط نستعلیق کتابت متوسط
بدون رقم و تاریخ تحریر ۱۰۸۵ - ۶ - (شماره ۴۸۵)
کتاب مشتمل است بر : مثنوی ظفرنامه شاهچیتائی - قصیده -
ترکیبات - ترجمعات - مقطعات - چند مثنوی کوتاه - غزلیات (مرتب)
رباعیات .

آغاز :

« بنام خدائی که از شوق او دو عالم عطا کرد و سایه نیود :

پایان :

« طاق تو بطق کهکشانشان چسبان شد ، مانند دو ابروی بهم نبیند ،

توت انکتابا بعون الله الملك وهاب ، بشادخ سیر روح الشانی

سنه ست و ثمانین بعد الف سنه ۱۰۸۶ . ۶

این مثنوی مفصل که بآن عنوان « ظفرنامه » نامند ، ساعتی

است از تاریخ امرای گورکانی از امیر تیمور تا جلوس شاهچیتائی

باختصار و تاریخ شاهجهان بتفصیل در حدود پانزده هزار بیت است .
شاید عنوان اصل « شاهنامه » باشد که خود در مقدمه گوید :

هشوم روشنی بخش هنگامه اش دهم زینت از نظم شه نامه اش
ز احوال شاهنشاه کامکار سوم نکته سنج و قایع نگار
همه بزم در بزم شه ذوقنون نویسم بمشک و نگارم بخون
نسخه در تملک ضیامن خان بن محمد خان قاجار بوده و بسال
۱۲۸۳ وارد کتابخانه اعتضاد السلطنه شده و بسال ۱۳۲۲ از عرض
کتابخانه گذشته است .

(۶۳۵)

صائب تبریزی (محمد علی)

(۱۰۸۱۰۳)

باندازه ۱۱۰ x ۲۱۰ - جلد ماسغری مشکی قرنج و سر قرنج
بریده ضربی طلا پوش ، اندرون میشن سرخ ساده - کاغذ دولت آبادی
جدول زرین - ۷۸۲ صفحه ، هر صفحه ۲۳ سطر ، هر سطر یک بیت
، ۷ بیلیم - یک سر لوح مذهب خوش - دو صفحه اول متن و حاشیه
گلکاری بین سطور طلا اندازی - این دو ورق و ورق آخر وصلی شده
بدون رقم و تاریخ تحریر - نامی نسخه بخط شخص صائب است ،
شماره ندارد .

صائب خود نسخه را چنین تقسیم کرده است : غزلیات (مرتب)
- مطالع - ستفرقات (افراد و مقطعات) - رباعیات (مرتب) - و در آخر
چند قطعه بدون عنوان است .

انغاز :

« زهی بخرمزه جانسوز برف مذهبها زخنده شکرین نو بهار مشربها »

پایان :

« ز غفلت مگذران بی گریه ایام محرم را

که ده روز است معالی موسم این دانه انشانی

سال ۱۲۷۴ و ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بهر

او در پشت صفحه اول هست .

(۶۳۶)

صائب

باندازه ۱۴۵ x ۲۷۰ - جلد تیماج تریاکی ترنج و نیمترنج

و سر ترنج و گوشه عمل محمد یاقر - کاغذ دولت آبادی جدول و کمند

زرین - دو صفحه اول متن و حاشیه بین مطور طلا اندازه منقش

با حاشیه بوته اندازه منقش - سه سرشوح مذهب نحوس

۱۰۱۴ صفحه ، هر صفحه ۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۸۵ مبلیمتر

خط نستعلیق کتابت متوسط - رقم صالح خاتونآبادی - تاریخ تحریر

سال ۱۰۷۱ - (شماره ۱۰۱۴۸) .

کتاب چنین تقسیم شده است ، غزلیات (مرتب) - مضامین

سجزای : چشم - بزرگان و نگاه - دهان و لب - بوسه - رخسار - ترف

بناگوش - کمر - بهلو - کبچ کلاه - خانه زین - قانت - کاکل - خیال

خط - مشرقات - مقطعات .

نسخه بنظر صائب رسیده و در آخر هر قسمت « بلغ » و بعضی

غزلیها و ابیات در حاشیه بخط خود او هست .

آغاز :

« اگر همه مد بسم الله بودی تاج عنوانها
نگشتی تا قیامت نوخط شیرازه دیوانها

پایان :

« در چشم اعتبار نمک سودتست و بس
در شوره زار عالم اگر هست حاصلی »
تمام شد کتاب بعون [ملک بنان] حرره صالح خاتونایادی
غفر ذنوبه و ستر عیوبه فی تاریخ شهر ربیع الاول سنه ۱۰۷۱ .
(۶۳۷)

صائب

باندازه ۱۳۵ x ۲۵۰ - جلد تیماج تریاشکی بشریح و سر قریح
منگنه - کاغذ دولت آبادی جدول زرین - ۹۳۲ صفحه ، هر صفحه
۱۷ سطر ، هر سطر یکت بیست ۷۶ میلیتر - خط نستعلیق تحریر کتابت
متوسط - رقم محمد حسین - تاریخ تحریر سال ۱۰۷۳ . (شماره ۴۲۳)
صفحات وصالی و مذهبات صفحه اول نحو شده است .
کتاب چنین تقسیم شده است : غزلیات (مرتب) - مطالع -
مترقات - مقطعات .

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« بستی نطق می شود معلوم چون برآیی پیام خاموشی
تمام شد بعنایت الهی دیوان خلاصه سیرزاهائب حفظ الله تعالی

عن الاوقات في الدارين ، بتاريخ يوم الخميس ليست ونهم شهر ذي القعدة
الحرام سنة ١٠٧٣ . بيد العبد الضعيف محمد حسين ولد حاج الحرمين .
حاجي پروانه [؟] سلمه الله تعالى .

نسخه از نظر صائب گذشته و در حواشی اشعاری بخط خود او
افزوده شده و در آخر نسخه عبارت « بلغ صائب » است ، بعلاوه این
بیت را در مقابل آن در حاشیه نوشته است :

« امید وقت خوش از جمیع دیوان داشتم غافل - که تصحیح
دواین خونی اوقات من گردد »

سال ١٢٨٢ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در سر لوح
بهر او هست .

(٦٣٨)

از

صائب

باندازه ١٤٥ x ٢٥٥ - جلد ابره تیماج قهوه‌ای نرنج و سر نرنج
بریده ضربی ریخته ، اندرون تیماج زینونی ساده سجاب تیماج سبز -
کاغذ دولت آبادی بدول زرین - ٨٠٠ صفحه ، هر صفحه ١٩ سطر -
هر سطر یک بیت - یک سر لوح نذهب مرصع خوش که در کتیبه آن
« بسمه » نوشته شده است - شش مجلس سینانور خوش جدید که از
بیاضها استفاده کرده و گاهی روی اسعار را تصویر کرده اند - خط
نستعلیق تحریر کنایه متوسط - بدون روم و تاریخ تحریر (زبان حینت
صائب) . (شماره ١٢١٩١) کتاب متفهمه اسب به : غزلیات
(سرتب) - مطالع - متفرقات مقطعات و افراد (سرب) .
آغاز : بایان متن مانند نسخه یش .

نسخه بنظر صائب رسیده و در دو موضع (صفحه ۶۷۰ و آخر نسخه) بخط خود « بلغ » دارد بعلاوه چندین غزل بخط صائب در حواشی نوشته شده است .

نسخه جدیداً صحافی و تعمیر و یادداشتهای پشت صفحه در زیر کاغذ پنهان شده است و کیفیت ورود بکتابخانه معلوم نیست .

(۶۳۹)

فاطم هرروی (فرخ حسین بن رضائی)

(۱۰۸۱ . ۴)

باتنازه ۱۲۵ x ۲۱۸ - جلد ساخری مشکی ساده - کاغذ اصفهانی جدول و کمند زرین - تثنوایها پشتگرف - هفت مجلس تصویر آیرنگ متوسط چنید که در مواضع بیاض بعداً نقاشی کرده اند - دو صفحه اول متن و حاشیه ، حاشیه و سرنوح آیرنگ مبتذل - صفحات بعضی فرسوده و بعضی وصائی شده و از آخر لافن یک ورق ماقط است - خط نستعلیق کثابت جلی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) . (شماره ۲۴۰) .

آغاز :

و خدا یا چون سپهرم سینه بگشای دلم طوطی کن و آئینه بنمای

بیا ساقی که فاطم بافت رخصت پده چنی که گیرد دوست همت «
بابان موجود :

« چه میگویم نسازد حسن را خار کند مشاطه گر تقصیر در کنار »
فاطم در حال حیات حسنخان شاملی از وی تربیتها یافته و تشویق

عباسقلی خان شاملو فرزند او این مثنوی را سروده و آنرا بنام شاه عباس
ثانی سال ۱۰۵۸ و آغاز نهاده و بسال ۱۰۷۲ پایان بخشیده است.
در مقدمه منظومه است .

« هرات کامرانی را نگهدار
حسن طینت حسین آناز خانی
یتخت شاملو عباس خانیست
و در پایان مثنوی :

«حسن خان تاج استعداد راسر
شد اول محضر طبعم با سناسا
پس آنکه نقد ایران افخاروش
فروتر از ندر شد دلنوازه
مرا نگذاشت محتاج زمانه
چنان قدم فرود از قدر دانی
ز فیض التفاتش در خراسان
بنظم این کتابم کرد مأمور
ز هجرت در هزار و پنجه و هشت
بافتاد دو زد چتر تمامی
ز کارش زان درین فرصت فروغست
نسخه سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت
صفحه اول مهر لومست .

(۱۳۴۰)

چون نسخه از زلیخا

ناظم هروی

باندازه ۱۴۳ × ۲۵۸ جلد مغوی ابره نارجه سمکرت ثعالب دار

صفحه ها ستن و حاشیه جدول زرین و کمند ، کاغذ حائیه ابری و پوست
 ماری الوان کاغذ متن اصفهانی - عنوانها بشکرف - ۳۶۲ صفحه ،
 هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۷ میلیتر - خط نستعلیق کتابت
 متوسط - رقم میر مؤمن - بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۱) . (شماره
 ۳۰۶۳)

آغاز نامه نسخه پیش .

پایان مثنوی :

« ینہ جامی کد مست بادہ کام کتم آغاز شکر حسن انجام »
 کاتب دردمند و فقیر مستمند میر مؤمن بدستیزی قلم شکسته
 با وجود پریشانی خاطر تحریر پذیرفته .

پندبند مثنوی در هشت صفحه چند مثنوی و قطعہ نثاء و غزل
 از همین ناظم نوشته شده است .

در زمان ولیعهدی مظفرالدین شاه کتاب وارد شده و مهر او
 در بالای صفحه اول سرلوح است .

(۶۴۱)

و

(محمد طاهر وقایع نويس قزوینی)

(۱۱۱۲ - ۴)

با اندازه ۱۱۰ × ۱۹۵ - جلد تیباج مبرز و شکنه مذهب جدید .
 کاغذ دولت آبادی جدول زرین متن افشان زرخیار - عنوانها بشکرف -
 شش سر لویح مذهب مرصع عالی - ۱۱۸۹ صفحه ۲ هر صفحه ۱۵ سطر ،
 هر سطر یک بیت ۵۸ میلیتر - خط نستعلیق شکسته خفی خوشن -

بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) ، (شماره ۴۸۷) .

مشمول است بر منظومهای : قصنامه قندهار - نیاز و ناز گلزار
عباس - خلوت راز - (مثنوی دیگر) که جملگی بنام شاه عباس ثانی
منظم آمده است - مثنوی داستان عشقی دیگر (مثنوی جانبخش ۹) -
قصاید (مرتب) - مقطعات - خزیات (مرتب) ،
آغاز :

« بنام طرازنده مغز و پوست که خورشید یک چشمه صنع اوست »
بیان :

[دل فرزانه] از دیوانه دائم پند می گیرد

بود از عشقی در سر عقل را باشد آگرویشی

نسخه از آخر و ابتدای مثنوی جانبخش ناقص ورق مافط

است و بعضی صفحات وصالی شده است .

انتقالی از کتابخانه اندرون بسا ۱۳۰۰ [۹] و ۱۳۲۲ از
عرض گنجه است .

(۶۴۲)

دیوان

عالی (شیخ سعدالله بن عبدالله اجمیری)

(۱۱۵۳ . ۰۴)

باندازه ۹ . ۱۴۷ - جلد تیماج ماتی حاشیه منگنه مذهب
کاخ کتیمیری زرنشان چهار - تمامی صفحات تک حاشیه بوته اندازی
مذهب دارد - دو صفحه اول متن و حاشیه ، حاشیه مذهب برصیح
شومط که در میان هر صفحه چهار سطر از متن کتاب نوشته شده است

سر سخنها مذهب و عنوانها پسنداب نوشته شده است - شعرت مجلس
تصویر آبرنگ سبزل - ۲۲۲ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر
یک بیت - خط نستعلیق کتایت خفی متوسط بدون رقم و تاریخ تحریر
(قرن ۱۲) (شماره ۱۱۱۴)

نسخه مشتمل است بر یک مثنوی (احتمالاً مثنوی گلشن
محمود) - تصاید - مقطعات ، و از آخر ناتمام مانده است .
آغاز :

« حمد و شکر اورا که هر چه هست اوست

دام هستی حلقه دار از های و هوی

بایان موجود :

« چون دوا از گلو درون آمد جان مسکین ز تن برون آمد »
انتقالی از خانه لسان الدوله .

(۶۴۳)

ت

دیده مفعول (آخر خان بهادر ترک جنگ)

(م . حدود سال ۱۱۶۰)

باغلازده ۱۷۵ x ۲۸۰ - جلد تیماج مشکلی حاشیه مذهب - کاغذ
کشمیری هفتاد صفحه اول جدول و تسمه زرین و بقیه جدول و کمند
زرین - عنوانها ، بشگرف - سر سخنها در متن و حاشیه مذهب دو
صفحه اول و چهار موضع دیگر در درج کباب متن و حاشیه ، بن سطور
طلا اندازی ، حاشیه گلکاری - پنج سروج مذهب خوش کشمیری -
۱۰۶۲ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ۵۶ بلیغتر

در متن و حواشی مشحون از اشعار و مطالب متفرقه بخط صاحب کلیات
خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط و خط حاشیه شکسته نستعلیق
بقلمهای مختلف - بدون رقم و تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۲) .
(شماره ۳۱۳) -

طرز استکتاب نسخه اینست که کاتبی گمنام کلیات دینه را
برای او نوشته و یازده است . بعد اشعار و مطالب دیگری که دینه
پس از استکتاب نسخه سروده و انشاء کرده است بهمان کتاب داده
و کاتب بخط نستعلیق کمی خفی تر از خط متن آنها را در حاشیه نوشته
است ، و اگر در حاشیه جای کافی نداشته در صفحات انجاقی بآن
افزوده است . پس از آنکه سالی چند بعد دسترس بان کاتب نداشته ،
قطعات شعر و نثر و یاد دانت تازه را بخط خود (شکسته نستعلیق
متوسط) در حواشی نوشته است . این قبیل افادات با کلمه «لمحرره»
یا «لمحرره دینه» یا «لمحرره گفته و نوشته . . .» شروع شده ، از
سایر قسمتها متمایز است . نسخه تا زبان فتح هندوستان از طرف
نادر شاه افشار همچنان در دست صاحب آن بوده و یاد داشتگاهی
در حوادث آن زمان نیز بخط او در حواشی هست . تاریخهایی که بخط
مؤلف در حواشی هست از سنه ۱۱۴۴ تا ۱۱۴۱ و سیران حدس زد
که تاریخ کتابت از حدود قبل از سال ۱۱۴۴ تا ۱۱۵۲ باشد .
کتاب مشتمل است بر :

۱) دیوان اشعار دینه

شامل : غزلیات (مرتب) - مخمسات - رباعیات - فردیات -

مشویات متفرقه .

۲) رساله مشهور محفل سرف

شامل : مکاتیب و مقالات مختلف .

تألیف خود دینه

۳) سفینه نظم و نثر

۴) رساله در کیفیت دستگاره راک

که از صفحه ۳ تا ۱۰۱ کتاب و مشتمل است بر منتخب اشعار شعرای طراز اول و دوم و سوم و مقالات و شروح اشعار و نقل حکایات و غیره پائشای خود نوشت در ضمن مطالب منظوم و منثور کتاب گادگاه قطعاتی یزبان اردو و ترکی نیز دیده میشود و درحاشیه قسمت کتاب اضافاتی در موضوع متن بخط دیده نوشته شده است. آغاز:

« بود افلاک دود خرمین از خود رسیدنها

زمین باشد غبار تو من در خود رسیدنها

پایان متن:

سر وی قدی نهال

سر وی قدی نهال

بسال ۱۳۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول نام وی روی متن زر در نیمترنجی نوشته شده - سال ۱۳۸۲ از عرض فاضلالدین شاه گذشته و مهر وی در حاشیه صفحه اول هست.

(۶۴۴)

طیب اصنہائی (میر عبدالباقی ابن میر محمد

رحیم طیب موسوی)

(۴ . قرن ۱۳)

باندازه ۱۳۵ x ۲۲۴ - جلد تیماج ترنج و سر ترنج و لچکی سنگنه مذهب ، اندرون تیماج مشکی ساده - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - سه سر لوح مذهب مرصع خوش - عنوانها در سر سخن های

بوته اندازهی مذهب پشنگرف - ۸۲؛ صفحه ۲، هر صفحه ۲ خط،
هر سطر یک بیت، ۸۰ میلیمتر - خط نستعلیق تحریر کثابت جلی متوسط
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳). (شماره ۴۳)

نسخه مشتمل است بر: مقدمه مشهور (که خود مکتوب، مفصل
با انشاء ادبی است) قصاید و مقطعات - غزلیات (مرتب) - فردیات
رباعیات .

آغاز:

« هر چند تمهید بساط عریضه نگاری بعنوانی که شایسته نظر
انتقادات خاطر اشفاق ناظر خواهد بود . . . »

پایان:

« گلشن چکنم بی تو که در دیده من

چهل لاله و چه گل و چه خار و خسی »

سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول نام او روی متن زر بسفیداب در نیم ترنجی نوشته شده است -
سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول
مهر او هست .

(۶۴۵)

مشتاق (سید علی حسینی اصفهانی)

(م . ۱۱۶۹ یا ۱۱۷۱)

باندازه ۹۰ × ۱۴۰ - جلد روغنی خوش بوم مشکلی گل و بوته
تفاسی، اندرون تیماج سرخ سانه - کاغذ خانبانگ جدول و کمند زرین -
صفحه اول ساقط، صفحه دوم متن و حاشیه، بین سطور طاق اندازهی،

حاشیه یوته اندازی مذهب منقش خوش - دو صفحه اول غزلیات ؛
 متن و حاشیه بین مطور طلاً اندازی ، حاشیه گلی کاری - بک سر لوح
 مذهب مرصع خوش - ۳۲۸ صفحه ؛ هر صفحه ۴ ؛ سطر ، هر سطر
 یک بیت - ۶ میلیتر - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی عالی -
 زلم درویش عبدالمجید طالقانی - تاریخ تحریر سال ۱۱۷۲ -
 (شماره ۴۴)

نسخه مشتمل بر : قصاید - مقطعات - غزلیات - (مرتب) -
 رباعیات - ترجیحات -
 آغاز موجود :

« آنچه باشد لازم فرمان روایی آید
 در توجیع ای کامجوی کامکار و کامیاب »
 پایان مقطعات :

« بھر تاریخش یائین دعا مشتاق گفت
 جاودان بادش بر اورنگ سلیمانی مکان »
 تاریخ دهم شهر ربیع الثانی سنه ۱۱۷۲ حسب الخواص
 عالیحضرت رفعت سزلت دولت معنوی آقا محمد باقر ولد مرحوم حاجی
 محمد نصیر در اصفهان قلمی گردید ، العبد العفیر عبدالمجید الفقیر
 عفی عنه ب محمد وآله .
 پایان نسخه :

« بشیتیم و خوکنم بهجران یا آید بار یا رود جان
 تمتالترجیحات بعون الملکه الوهاب فی سنه ۱۰۰۰ »
 رقم آحاد و عشرات را تراشیده اند .
 سال ۱۲۹۸ میرزا محمود وزیر آثرا یکتابخانه فروخته و در
 همان سال از عرش گذشته است .

عاشق (میرزا محمد اصفهانی)

(۱۱۸۱۰ م)

باندازه ۱۴۵ × ۲۲ = - جلد مقوای روغنی خوش بوم زینونی
 زرک غبار، قرنج و سرقرنج و حاشیه بوم مشکي زرک بونه مذهب ،
 اندرون سرخ و قرنج و گوشه و حاشیه مذهب - کاغذ ترمه شکری
 جدول و کفند زرین - دو صفحه اول متن و حاشیه ، بین سطور طلا
 اندازی ، حاشیه بونه اندازی مذهب منقش - یکک سرلوح مذهب برصع
 خوش - ۵۶ صفحه ، هر صفحه ۱۶ سطر ، هر سطر یکک بیت ، ۹
 سیلیمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - رقم محمد خوانساری -
 تاریخ تحریر سال ۱۲۲۹ ، (شماره ۴۵۱)

نسخه مشتمل بر : قصاید - غزلیات (سرتب) - مخمسیات -
 رباعیات
 آغاز :

« تاجر عشقم بکف ، بایه سودم وفا

تا که شود مستری ، تا چه دعد در بها

پایان :

« ای دل که بسی کشیده بیماری تو

تا چند بگوش من رسد زاری تو

چون منظور نظر ... نخل السنطان علی شاه ... با استسماخ اشعار
 فصحاء سخنور مایل ... و بعضی از اجزاء روزگار بمطالعه و مذاکره
 کتب شعراء سخنوران و عرفاء فصیح البیان مصروف ... می فرمایند

لهذا این خانه زاد را ... باستکتاب نسخه شریفه دیوان حقایق
 ترجمان آقا محمد اصفهانی متخلص بعاشق ... مأسور ... فرمودند...
 واناالعبد الاقل الاحرج بمنایه ربه الباری ابن محمد حسن ، محمد
 الخوانساری . وکتابه ورقمته فی شهر ثوال العکرم فی شهر سنه
 ۱۲۳۹ . ۴

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه
 اول مهر او هست . تصویر سیاه قلم پشت صفحه اول هم نقاشی
 ناصرالدین شاه است .

(۶۴۷)

عاشق اصفهانی

باندازه ۱۲۵ × ۲۱۲ - جلد ماعری مشکی جدول کرمک
 منگنه طلائی - آندرون میشن سرخ بغدادی - کاغذ قستی جدول
 وگمند زرین - محل بیاض متن صفحه هاجلکاری - عنوانها سرخی
 دربر مبخنها مذهب مرصع روی متن زر نوشته شده - دو صفحه اول
 و دو صفحه در میان کتاب متن و حاشیه ۲ بین سطور طلا اندازی ،
 حاشیه مذهب مرصع خوش - دو سر لوح مذهب مرصع خوش که در
 کتیبه آنها روی متن زر عنوان هر قسمت سرخی نوشته شده است -
 ۶۳۶ صفحه ۲ هر صفحه ۱۸ سطر ۲ هر سطر یکک بیت ، ۷۰ میلیمتر -
 خط نستعلیق کتابت حقی متوسط - رقم کرم غنی - تاریخ تحریر سال
 ۱۲۴۴ . (شماره ۴۴۹)

نسخه چنین تقسیم شده است : قصاید - غزلیات (مرتب) -
 مرانی (مشخصات و ترکیبات) - مقطعات - مثنویات - رباعیات .

آغاز: مانند نسخه پیش.

پایان:

« از بسکه عدم چرا برون هستی پا

از کوی جهان چرا نکردی کم بی

تمت الكتاب ... کتبه العبد الاقل ... این مرحوم مغفور مولانا محمد، کرملی فی یوم چهارشنبه پانزدهم شهر صفر المعظم سنه اربع و اربعین و مائین بعدالالف حسب القرموده ... » (القاب کسی که نسخه برای او نوشته شده مفصل است ولی جای اسم را باک کرده اند)

دور نیست که کاتب نسخه فرزند میرزا محمد عاتق ناظم دیوان باشد .

سال ۱۲۷۴ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و مهر او پشت صفحه اول هست .

(۶۴۸)

دیوان

عاشق اصفهانی

باندازه ۱۳۰ x ۲۱۵ - جلد بقوای روحنی متوسطه آلبالوئی ساده حاشیه باریک مشکی مذهب، اندرون بشعی ساده جدول مذهب - کاغذ فرنگی قورخانه جدول و کلمه زرین - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی مذهب - شک بر لوح مذهب سر صرغ متوسطه که در کتیبه آن « بسمله » نوشته شده است ۶۴۸ صفحه، هر صفحه ۴ سطر، هر سطر یک بیت - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) . (شماره ۴۴۸)

نسخه مشتمل است بر : قصاید - غزلیات (مرتب) اربعیات
مقطعات .

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« رقم زد از بی تاریخ عاشق قموس از هزارف و آن مشرب او
تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب بتاريخ بیست و یکم
شهر ذی حجة الحرام »

بسال ۱۶۸۲ از عرش ناصرالدین شاه گذشته است .

(۶۰۱)

صبحی (سلیمان بیدگلی کاشانی)

(۱۳۰۰ . ۴)

بافتارۀ ۱۱۰ × ۱۹۰ - چند روغنی عالی متن بوم زرک ساده
حاشیه بوم ماضی گل ریزه نقاشی ، اندرون بوم سرخ گل و نرگس
و پروانه ، حاشیه بوم مشکلی مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمتند
زرین - عنوانها به نیل و زر بخط رفیع عالی روی متن زر در سر سختهایی
مذهب مرصع - دو صفحه اول کتاب متن و حاشیه طلا اندازی ، حاشیه
بوته اندازی مذهب مینا سازی عالی - دو صفحه آخر مقدمه بین سطور
بوته اندازی مذهب عالی - دو صفحه آغاز دیوان متن و حاشیه ، بین
سطور طلا اندازی ، حاشیه بوته اندازی مینا سازی عالی - سه سر لوح
سردوچ و دو سر فصل مذهب مرصع عالی که در کتیبه سرلوحها « بسمله »
و غیره نیز روی متن لاجورد نوشته شده است - پایان بعضی قطعات
دو لوح بوته اندازی مذهب مینا سازی - دو صفحه آخر بین سطور بوته

اندازی مذهب و هوأشی تسمه های مذهب مرصع - ۲۸۰ صفحه ،
هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یکت بیت ، ۶ سیلیمتر - خط شکسته
نستعلیق کتابت مخفی عالی - رقم سید ابوالقاسم اتجوری - تاریخ تحریر
سال ۱۲۱۹ . (شماره ۴۲۹)

نسخه مشتمل است بر : یکت مقدمه منور انشاء محمد ساروئی
قصاید (مرتب) - مقطعات - سرائی - تواریخ - مشنویات - غزلیات
(مرتب) - رباعیات
آغاز :

« سپاس سخن آفرین را سزاست ... خاصه سخنان سبحان زمان حسابان عهد
صباحی تخلص سلیمان نام که دیوان شفا بخش ... خلاصه خاندان
مودت

معمدالدوله العلیه العالیه السلطانی چراغ علی خان دام اقباله
العالی در خطه فیض بخش شیراز ... از این جالمن صفا النعال بساط
اهل دانش و حاشیه نشین انجمن ارباب ینش محمد ساروئی خواعش
فرمودند که بر این نگارین بدون لوحه نگارد و بر این زیبا مجموعه
از دیباچه نویسی پریشان گفتار گردد ...
شاهتگام چون پنهفت رخ این لاله حمرا
شگفت از چشم انجم صدهزاران نرگس شهلا»

بایان :

« من نالم و گوید اربعت ناله مکن کتابدر دن من ناله ندارد البری
حسب الاشاره ... معمداالدوله العلیه العالیه الخاقانیه چراغ
علی خان ... بنده دعاگو و چاکر ثناجو ابوالقاسم الحسینی الانجری
دیوان صباحی را که الحق هر مطلعش بیت انگزل دیوان فصاحت و بحر
مصرعش شاد بیت قصیده بلاغت و جواهر حروف کلماتش لایق

دیهم سلاطین ناسدار ولالی الفاظ و عباراتش الفسر خواتین روزگار را سزاوار و هر صفحه اش چون دل ارباب وفا مهر انگیز و هر ورقش نامه صحایف ضمائر اهل حقاً محبت آمیز و هر سطرش رشک حوران گلنذار و جدول بین سطورش جاری مجرای جنات تجری من تحتها الانهار و تذهیب صفحاتش از طلای دست افشار سهر آفتاب و المشان زر نگارش از ورق نقره ماهتابست ، پرداخت و خود را مورد انعامات بی پایان و عنایات بیکران آن خدایگان ساخت . خیره فی شهر جمادی الثانی فی شهر سنه ۱۳۱۹ فی الهجرة النبویة المصطفویة .»

بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول دیوان نام وی یسفیداب روی متن زر در نیم ترجمی نوشته شده .
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول سهر اوست .

(۶۵۲)

کلیات

وفا (حاج میرزا سید محمد حسین فراهانی)

(۱۲۰۹۰۸)

باندازه ۱۴۰ × ۲۳۰ - جلد قیماج ساده یشمی جدول منگنه مذهب ، اندرون قیماج ساده حنائی - کاغذ ترمه جدول و کمنند زرین - یک سر لوح مذهب سر صبح متوسط ۲۲۶ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ، ۷۰ میلیمتر - خط نستعلیق خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر نیمه اول (قرن ۱۳) - (شماره ۶۰۶)

این مجلد که نیمه ای از کلیات و فاست مشتمل است بر : مثنوی فیروز و شوخ - هفت مثنوی کوتاه دیگر - مقطعات - تصاویر .

آغاز :

« می‌کند خانه سخن گیشر / قصه قاز چو گوئیوتر »

پایان :

« چو صفت نمود فیخر آن‌استانم / تمنای دل بس بود باستانی »

مجموعه اول کتاب نو نویس است - بقیه کلیات در مجلد دوم (شماره بعد) آندرون شده است .

بسال ۱۳۸۲ از هوش ناسروالدین شاه گذشته و در بالای سر لوح میر او هست .

(۶۰۳)

کلیات (مجلد دوم)

وفای فر اهلانی

باندازه نسخه پیش - جمله روغنی عالی بود آن بوئی گل و بلبل
قلشی ، حاشیه بزم شاشی گل ریزه قناری ، آندرون بوم مشکي نمانده
وشکوفه و پروانه مذهب کنار ابر معده تاریخ ۱۰۰۰ - قائمه نامه
نسخه پیش - دو صفحه اول من و حاشیه ، بین سفور طلا اندازه ۱
سایه بومه اندازه مذهب - یکت ... لوح مذهب خوش - در صفحه
دوم چهار لوح کوچک مذهب برصیح - ۴۱۰ صفحه ، هر صفحه ۱۷
متر ۹۰ میلیمتر - خط شریفی کتابت خوش (مانند نسخه پیش)
بدون رقم (بعضی کاتب دجله اول) و تاریخ تحریر نهه اول (قرین
۱۳)

(شماره ۶۰۷)

این مجلد کلیات مشتمل است بر : غزلیات (برصیح) و

آغاز:

«ای نام همایونت سردختر و دیوانها صغرای دل آراپت تاج سرعنوانها»

پایان:

« سوخت یکباره کشت اسپدم تا فکندی بخرتم شری »

بسال ۱۳۳۲ زعرض فتحعلیشاه گذشته و درحاشیه صفحه اول

نام وی بسفیداب روی متن زردر نیم ترنجی نوشته شده - سال ۱۳۸۳

ازعرض ناصرالدین شاه گذشته در حاشیه صفحه اول بهر اوست .

(۶۵۴)

ت

صافی (میرزا سید محمد جعفر حسینی

هوسوی اصفهانی)

(م . ۱۲۱۹)

باندازه ۲۱۰ x ۳۲۸ - جلد ساغری مشکی ترنج و سر ترنج
بریده خربی بم طلائی گل عنابی ، اندرون میشن حنائی - کاشد
فستی جدول و کسند زرین - عنوانها بسرخي - دو صفحه اول متن
وحاشیه ؛ بین سطور طلا اندازی ، حاشیه بونه اندازی مذهب مستش -
یکک سر لوح مزدوج مذهب مرصع خوش که در کتیبه آن روی زر
عنوان کتاب و « مجلد » بسرخي و میاهی نوشته شده - دو مجلس
تصویر آبرنگ خوش که در یکی تصویر صافی - صباحی - عاشق -
مشاق - آذرو دیگری سعدی و چند تن دیگر نقاشی شده است - ۷۱۰
صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۳۳ مبلیمتو - خط
نستعلیق نیم دو دانگ تحریر متوسط - رقم سید محمد اصفهانی

(قرزنده صافی) - تاریخ تحریر سال ۱۲۲۰ - (شماره ۴۴۷)
 نسخه مشتمل است بر : مثنوی گلشن خیال - هفت بند
 (در مثبت حضرت عیسی بن ابیطالب) - برائی - توجیحات - قصاید -
 مقطعات - غزلیات - (مرتب) - رباعیات (مرتب) - یک مثنوی در
 مدح فتحعلیشاه - مقطعات مادی تاریخ .

آغاز :

ای با همه وز همه بپرا ای بی همه وز همه عویندا

پایان :

* تعلیم خود صافی نوشت از بهر تاریخش

ز هر آینه کومی بینی چندان دین و دولت را

حرره اقل السادات سوخته آقا محمد بن میرزا جعفر اصفافی

اصفهان ۱۲۲۰ *

بسال ۱۲۸۲ : از عرض ناصرالدین شاه گلسته و در پشت صفحه

اول بهر او هست .

(۶۴۹)

دیرازن (مجلد اول)

حکمت شیرازی (شلی نفی)

(قرن دوازدهم)

باندازه ۱۹۰ × ۳۶۰ - جلد تیساج مشکی ثریح و مر ثریح

بسته - صفحات متن و حاشیه ، کزغله دینی ، خاتبات ، حاشیه اصفهانی

جدول و کمنه زین - تمامی صفحات بین سطور خلا اندازی - دو صفحه

اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی منقش و بین مصرعها تسمه

حلکاری ، حاشیه حلکاری - یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع خوش
 که در کتبه آن « بسمله » نوشته شده است ۲۴۷ صفحه ، هر صفحه
 ۱۱ سطر ، هر سطر یکه بیت ۱۰۷ میلیمتر - خط نستعلیق نیمه دودانگه
 خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۲) . (شماره ۱۱۳۱)

تمام دیوان در دو مجلد نهاده شده و این مجلد مشتمل است
 بر : قصاید (که عموماً نعوذت بیا سیر و انعمه اطهار است) ترکیبات -
 ترجیعات - رباعیات - سرایی . ترجمه احوال و زمان حیات این شاعر را
 نیاتم و در تمامی اشعارش اشاره ای بشخص جز از خاندان نبوت
 نیست و فقط توانستم نام شاعر را که علی نقی است دریابم که در
 قصیده ای بطول که در نعت حضرت امام علی النقی است دارد :

« حکمت سی آن شه عالی تبار شد مرغ اثر زشوق دعا خواستگار شد
 پیوسته در حمایت حفظ الله باد هر کس که بر علی نقی جان نثار شد »
 آغاز :

« ای آنکه توئی قادر و قویم و توانا سبحان تبارک و تقدس و تعالی »
 پایان :

« که از کمال شرح نظر بحکمت کن ز دست حادثه اش در جهان همان کن
 بدش کن زره فضل و مرحمت مغفور . . . (این مصرع را محو کرده اند)
 هو الله تعالی . این نسخه شریفه ذوق انگیز که سببی بر
 مضامین حکمت آمیز و شعر بر فقرات رفته رفته و از اشعار مولانا
 حکمت شاعر که از جمله سقندسین است عالیه است نتیجه الاعاظم سیرزا
 محمد حسن حفظ الله تعالی بنا بر مقتضای دلیل ذاتی که راه سیرت و طریقت
 را بنادم از ادت بیموده و محبت دودمان رسالت صلوات الله علیهم را
 در دل خود جای داده اشتهای کرده خزانند حکیم بر سعادت دنیا
 و آخرت صاحب نسخه بفرزاید . »

انتقالی از خانه لسان‌اندوله .

(۶۵۰)

دیوان (مجله دوم)

حکمت شیرازی

اندازه و جند و کاعذ و سر لوح نامه مجلد اول - ۲۶۲ صفحه،
هر صفحه ۱۱ سطر، هر سطر یک بیت ۱۰۷ میلی‌متر - بخش مجلد اول -
بدون رقم و تاریخ تحریر .
این مجلد فقط غزلیات (مرتب) است .

آغاز :

« چو باشد زبظها بانیخ قاتل عضو عضوم را
نباشد آه اگر از لطف مایل عضو عضوم راه

بایان :

« حکمت ز خیال ملکه بگذر دیدی چه شد از حکومت زیه
هو الله المستعان . این کتاب مستطاب از جمله تصابید و خیالات
حکمت آمیز مولانا حکمت اعلی الله درجاته که شعر بر مضامین
حقانی و مطالب عرفانی است عالیجاه مجدد بنام نتیجه الاغظم میرزا
محمد حسن حفظ الله تعالی مرة بعد اخری ابتیاع نموده بمضمون
الجس من مع الجنس بعین مقتضای فطرت که طالب سعادت و کسب فیوضات
عرفانیت می باشد ، خداوند حکیم بر سعادت و توفیقات دارین صاحب
نسخه بیفزاید انشاء الله تعالی »

بعضی صفحه‌ها بیاض سائنه و قنابد و باحتمال ضعیف نسخه
برای شاعر است کتاب شده یا بخط خود او باشد که خواسته است غزلی
را بعداً در موضع بیاض بنویسد .

عباراتی که در پایان دو مجلد نوشته شده است البته بعضی
کتاب دیگری است که بعداً نوشته است و با اینکه تاریخ تدارک یابد
در حدود سالهای ۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰ کتابت شده باشد.

(۶۰۰)

صحاب (سید محمد بن سید احمد هاتف اصفهانی)

(۱۲۲۲۰م)

باندازه ۱۰۰ × ۳۵۷ - جلد تیماج خنایی یک لایه سانسو .
کاشف دستی - ۲۶۱ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت
۹ میلیتر - خط تعلیقی تحریر کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ
تحریر (قرن ۱۳) .

دیوان مشتمل است بر : قصاید - مقطعات - غزلیات - مسمعات
رباعیات - تکم مثنوی کوتاه

آشاز :

« زهی طغرای نام نایت عنوان دیوانها

نیابد زیب بی نام همایون نو عنوانها »

بایان :

« با این چه کنم که هر زبان شعر سرا

می دزدی و آنگاه بمن میخوانی »

بسال ۱۳۳۳ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در جای سرانجام نام
او بسفیداب روی متن زر در نیم ترنجی نوشته شده است . سال
۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای صفحه اول مهر او
است .

(۶۰۶)

دیوان

عزت (سلیمان خان بن محمد خان قاجار)

(۱۲۰۷۰۴)

باندازه ۱۲۰ × ۱۸۷ - جلد روغنی عالی بوم آلبانویی گل و
بوته نقاشی ، حاشیه بوم سشکی مذهب ، اندرون بوم زیتونی زرک ،
حاشیه بوم سرخ مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - سه سرلوح
مذهب مرصع خوش - ۳۲۶ حنجه ، هر حنجه ۱۰ سطر ، هر سطر
یکه بیت ۶۸ سیلیمتر - خط شکسته نستعلیق نیم دو دانگه خوش -
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) . (شماره ۲۹۸۳)

نسخه مشتمل است بر : قصاید - مقطعات - مدایح و سرایی -
غزلیات (مرتب) - ترجیعات - مثنویات ساقی نامه و غیره - رباعیات -
مقطعات مشرق دیگر - در بیان نسخه مواد فرمائی است مشهور که
آنها بنظم نیز میتوان خواند .

آغاز :

« ای روی تو سر دفتر انوار الهی

دارند گدایان درت عار ز شاهی »

پایان :

« ... در همه باب لطف و آلا ، شامل حال خود شمرده زیان
خامه از روی مطلب و مقصود ، ستاگر بذکر عرض و بنان ، کرده
در عهد داند ، تحریر اول کُتلت ثانی شعبان ، فی هزار و دو بیست چارده
و ، این رقم اثر را بنظم بهخوان . »

این دیوان ظاهراً نسخه اول و در آخر هر حرف از غزل و قطعه

مقداری بیاض است که بعضی قطعات بعداً با آن افزوده شده است
و شاید تاریخ سال ۱۲۱۴ تاریخ فرمان آخر کتاب ، تاریخ کتابت
نسخه نیز باشد .

سال ۱۳۵۱ در مملکت اردشیر میرزا رکن الدوله فرزند فتحعلیشاه
بوده و بعد بمهد علیا منتقل شده و پس از مرگ این پادشاه کتابخانه
شده و سال ۱۲۲۲ از عرض گذشته است .

(۶۵۷)

مجموعه (سید حسین طباطبائی زواری اصفهائی)

(۱۲۲۲۵۰ م)

باندازه ۱۳۳ x ۲۱۷ - جلد تیماج دولائی ابره زری گلدان
سجافی و اندرون تیماج بشمی - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین -
بسرخی - دو صفحه اول و دو صفحه در میان کتاب بین منظور طلا
اندازی - دو سر اوج و دو سر فصل مذهب مرصع متوسط - ۶۰ صفحه ؛
هر صفحه ۱۰ سطر ، هر سطر یک بیت ۸۵ سیلابز - خط نستعلیق
کتابت جلی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) .

نسخه مشتمل است بر : انتخاب قصاید و ترکیبات - انتخاب
قطعات مسمی یا این جم - انتخاب غزلیات مسمی بتهنئة المنوك - افراد
غزلیات قدیم و مقطعات .

اغاز :

چرخ را قدر و زمین را حلم و انجم را ضیا

سنگ را زنب و جهانرا نخر و عالم را بنا »

پایان :

« تاثرود غیر نباید سرور تا نشود یاد تغیزد عیار »
سال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اون مهر او هست .

(۶۵۸)

ت

صبا (فتحعلیخان کاشانی ملک الشعراء)

(۱۳۳۸۰۲)

باندازه ۲۷ x ۴۱۰ - جلد قیماچ مشکی یونه اندازی گنکاری
لعاب دار ، اندرون من ضربی طلاپوش تریج ونیمتریج و گوشه وحاشیه
سویخت معرق خوش - کاغذ قسقی چلول و کمنند زرین - عنوانها
بسرخی - دو صفحه اول سن و حاشیه بین سطور طلا اندازی حاشیه
گنکاری - یک سرنوح و یک سر فصل مذعب متوسط - ۸۱۶ صفحه ،
هر صفحه ۲ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۳۸ مییمنر - خط نستعلیق
نیم دو دانگ متوسط - رقم علی اکبر نقرشی - تاریخ تحریر سال ۱۳۴۰
(شماره ۴۰۷)

نسخه مشتمل است بر : فصاید (مرتب) - ترکیبات - ترجیحات
منطعات - ایضاً فصاید (مداح) - ایضاً ترکیبات (مدایح) - غزلیات
(مرتب) - رباعیات - قطعات متفرقه - هزجیات - مثنوی شکار گاه و انسی
مثنوی عبرت نامه - مثنوی تحفة العرائین - مثنوی گلشن صبا - مثنوی
خلاصه الاحکام - مثنوی مقالات شاهنشاهی - مثنوی معارضه شعرا .

آغاز :

« تعالی الله خداوند جهان دار جهان آرا
کزوشد آشکارا گل زخار و گوهرا زخارا »

پایان :

« دل پاکان همیشه صید پادشاه تن شاهان اسیر قید باشند »
کتابه کاتب الحضرة السلطانی علی اکبر تفرشی در سال یکهزار و
دویست و چهل . ۱۲۴۰ . »

در تاریخ ختم کتاب وارد کتابخانه شده و بسال ۱۷۸۲ از
عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۶۵۹)

ت

صبا

باندازه ۲۵۵ x ۴۰۰ - جلد مقوای ابره تیماج مشکی ترنج
و نیمترنج و سر ترنج و گوشه و حاشیه منگنه مطلا - کاغذ نستقی
کمند و جدول زرین - عنوانها بسرخ - دو صفحه اول متن و حاشیه
بین سطور مطلا اندازی ، حاشیه بوته اندازی مطلا - یک سرلوح مذهب
متوسط - ۷۰۸ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۵۳
میلیمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - رقم کاتب السلطان
(علی اکبر تفرشی یا محمد رضا) - تاریخ تحریر سال ۱۲۴۲ .
(شماره ۴۱۶)

نسخه مشتمل است بر : قصاید (مرتب) - ترکیبات - ایضا
قصاید (مدایح) - مقطعات متفرقه - غزلیات و مطالبات - غزلیات
(مرتب) - رباعیات - مثنویهای : شکارگاه و امی - مقالات شاهنشاهی

گلشن صبا - عبرت نامه .

آغاز : نامه نسخه پیش .

پایان :

« بادی زدواهی سمانی چون دیکه زتاب این آوی

در دارالخلافه طهران - بوم چهاردهم شهر رمضان المبارک
مطابق سال فرخنده تحویل تکوین خیریت دلیل یکهزار و دوست
و چهل و دو صورت ترتیم وسمت انعام پذیرفت منه ۱۲۴۲ - کتبه
کتاب الحضرة السلطانی - »

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول مهر او هست .

(۶۶۰)

و

باندازه ۱۹۰ × ۲۹۰ - جلدروغنی خوش سرقش تریج و سرترنج بوم
آلبالوئی لچکی سبزگل و بوته نقاشی ، حاشیه باویک بوم مشکی ،
اندرون بوم سرخ بوته گل ترکس و شکوفه - کاعله فستقی جدول
و کمند زرین - متواترها بسرخی - دو صفحه اول متن و حاشیه بین
مطور ملا اندازهی ، حاشیه گلکاری منقش - یک سرلوح مذهب متوسط
که در کتبه آن روی متن زر عنوان کتاب بسرخی نوشته شده است -
۸۷۳ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۱۲ میلیمتر -
خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (نیمه
اول قرن ۱۳) ، شماره (۴۱۸) -

نسخه مشتمل است بر : قصاید (مرتب) - ترکیبات - ترجعات

مقطعات - غزلیات (مرتب) رباعیات - مشویدهای ؛ گلشن صبا -
 خلاصه الاحکام - عبرت نامه - تحفة العراقین .
 آغاز و پایان ؛ مانند نسخه پیش .
 سال ۱۲۸۲ از عرض ناصراندین شاه گذشته و در حاشیه
 صفحه اول مهر او هست .

(۶۶۱)

۱۰۵۱۰۰۵۱۴

صبا

بافتارۀ ۲۷۰ × ۴۰۸ - جلد سقوی روشنی خوش بوم زیتونی
 زرک تریج و سر تریج بوم بشکی گوشه و حاشیه مانند متن گل و بوته
 نقاشی ، اندرون بوم سرخ گل نرگس نقاشی - کاغذ نستقی جدول
 و کمند زرین - عنوانها بسخی - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور
 طلا اندازی حاشیه گلکاری - یک مر لوح سذهب مرصع خوش که
 در کتیبه آن عنوان کتاب بسخی روی متن زر نوشته شده است -
 ۷۴ صفحه ۱ هر صفحه ۲۳ سطر ، هر سطر دو بیت . ۱۷ میلیمتر -
 خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - رقم محمد رضا کاتب السلطان -
 تاریخ تحریر سال ۱۳۴۰ .

آغاز ؛ (شماره ۳۹۱)

« بنام خداوند آسوزگار نگارنده نامه روزگار »

پایان ؛

« که این شاه را بر سرت کام باد چو آغاز یزدانش انجام باد »

کتبه کاتب الحضرت السلطانی محمد رضا سنه یکهزار و دویمت

و چهل *

بسال ۱۲۴۰ وارد کتابخانه شده و بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۶۶۲)

صا

با اندازه ۲۵۵ × ۳۹۰ - جلد مقوای روغنی خوش متن مرثی
آبالوئی ترنج و نیمترنج و گوشه و حاشیه بوم مشکلی گل و بوته
نقاشی ؛ انزرون یشمی ساده جدول مشکلی - کاغذ فستقی جدول و کتند
زرین - عنوانها پسرخی - دو صفحه آغاز متن کتاب ، متن و حاشیه ،
حاشیه گلکاری - یک سر لوح مذهب مرصع خوش - دوازده مجلس
تصویر آبرنگ خوش - ۸۶۳ صفحه ، هر صفحه ۲ سطر ، هر سطر
دو بیت - ۱۷ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط - بدون رقم
و تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۳) . (شماره ۳۹۹)
بمن شاهنشاه نامه دیباچه و مقدمه مشور انشاء معتمدالدوله
نشاط افزوده شده است .

آغاز مقدمه : « نخست چون بنگری جهانی بینی بر از چون و چند ... »
پایان مقدمه : « ... یا انکاری درین تواند ... وانا العبد
کمین چاکر درگاه جهان پناه عبدالرحاب الموسوی . »
آغاز و پایان متن : مانند نسخه پیش .

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است .

(۶۶۳)

شاهنشاهنامه (منتخب)

صا

با اندازه ۱۵۰ × ۲۴۵ - جلد ماسخری مشکلی ترنج و نیمترنج

وحاشیه مذهب ، اندرون تیماج ساده عنانی - کاغذ قطعه ترمه جدول
 و کمند زرین - بین سطور تماماً طلا اندازی - عنوانها بسرخی - دو صفحه
 اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی منقش ، حاشیه بوقه اندازی
 مذهب سینه سازی عالی - بک سر لوح مذهب مرصع عالی کتیبه آن روی
 روی متن نام فتحعلیشاه بسفیداب نوشته شده است - ۹۹ صفحه ،
 هر صفحه ۱۱ سطر ۹ میلی متر - خط نستعلیق نیم دو دانگ خوش -
 رقم محمد پروجردی - تاریخ تحریر سال ۱۲۲۶ . (شماره ۴۲)
 آغاز : نامه نسخه پیشی .

پایان :

چنینند شاهان نیکو نهاد که روشن روانشان یزدوس نهاد
 چون حکم همایون ... فتحعلیشاه قاجار ... شرف امضایافته
 بود که از کتاب مستطاب شهنشاهنامه صبا ... انتخایی شود
 این بنده درگاه ... محمد پروجردی بنسوند آن مأمور ... گردیده ...
 بتحریر آن پرداخت ... تحریرا فی شهر صفر المظفر من شهر منته
 ۱۲۲۶ .

سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه و سال ۱۲۸۲ ناصرالدین شاه
 گذشته و مهر او در پشت صفحه اول هست .

(۶۶۴)

صبا

باندازه ۲۴۵ × ۳۸۰ - جلد روغنی خوش بوم زیتونی گل و
 بوقه نقاشی حاشیه گل ریزه ، اندرون بوم سرخ تریج و سرترنج مذهب
 کاغذ فستقی جدول و کمند زرین - عنوانها بسرخی - دو صفحه اول

متن و حاشیه ، حاشیه بوته اندازی مذهب منقش - یکم سر لوح مذهب متوسط - ۶۰۰ صفحه ، هر صفحه ۳ سطر ، هر سطر دو بیت ۱۶۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) - آخر ناتمام .

آغاز : (شماره ۱۴)

« بنام خداوند بینش نگار خرد آفرین آفرینش نگار »

پایان :

کشان جان روشن بمینو دراست دگر هوشها خار تند آوراست «
سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت و روی صفحه اول مهر او هست .

(۶۶۵)

نشاط (عبدالوهاب موسوی اصفهانی محمداالدوله)

(م . ۱۲۴۴)

باندازه ۱۰۰ x ۲۶۰ - جلد روغنی متوسط بوم زرد گل و بوته سیاه قلم ، حاشیه و گوشه بوم سیاه مذهب ، اندرون کاغذ منقش بوته مذهب چلیپا - صفحه ها متن و حاشیه شده ، کاغذ متن سفید و حاشیه حنائی اصفهانی جدول و کمند زرین - در جای سر لوح بوته اندازی اکلیلی - ۱۷۲ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۵۴ میلیمتر - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۵۹۸)

نسخه مشتمل است بر :

مغزلیات (مرتب) - رباعیات (یکم رباعی توکی بدقبال آنها)

آغاز :

« دادم بخت شادی این هردو جهان را
گر عشق نباشد که کشد بازگران را »

پایان :

« شہادت و صباح دولت اندر هقب است

شادی بی شادی طرب اندر طرب است

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

اول مهر او هست .

(۶۶۶)

گزینچه مستعد

نشاط

باندازه ۲۰۰ × ۲۹۳ - جلد روغنی خوش بوم رزک تریج و سر

تریج و حاشیه بوم آلبالویی گل و بوته نقاشی ، انرون بوم سرخ گل

ترگس نقاشی - کاغذ فسقی جدول و گمنده زرین - عنوانها بسرخ

دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور اکلیل اندازی ، حاشیه بوته ابداز

اکلیلی - هفت سر لوج اکلیلی متوسط - ۴۹۹ صفحه ، هر صفحه ۱۷

سطر ، هر سطر یک بیت . ۱۱ میلیتر - خط نستعلیق کتابت جلی متوسط

بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۲۵۳ (شماره ۵۹۳)

نسخه مشتمل است بر :

پنج درج - مغزلیات (مرتب) - ترکیبات - رباعیات .

آغاز :

« ابواب سخن وجود محکم »

پایان :

« تنوای قوی بینی و سرهای بلند

کو بک سرافکنده نباشد بجان

بتاریخ شهر محرم الحرام سنه ۱۲۵۳ تحریر شده.

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

اول مهر او هست.

(۶۶۷)

نشاط

باندازه ۱۹۰ x ۲۹۰ - جلد روغنی خوش بوم زلک تریج و
سر تریج بوم سبز مذهب ، حاشیه بوم آلبالویی مذهب ، اندرون سرخ
ساده - کاغذ مستقی جدول و کمد زرین - عنوانها بسرخ - دو صفحه
اول متن و حاشیه ، بین سطور طلالاندازی ، حاشیه بونه اندازی مذهب -
یک سر لوح ساده مذهب که در کتبه آن روی متن زر عنوان کتاب
بسرخ نوشته شده است - ۴ ، ۱۴ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر
یک بیت . ۱۱ میثمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - بدون
رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۶۰۰)
نسخه مشتمل است بر :

غزلیات مشهور - مشیقات - غزلیات دفتر اول (مرتب) - غزلیات
عربی و ترکی - غزلیات دفتر ثانی (مرتب) - ترکیبات - رباعیات .
آغاز :

« این نه خواست این نه بیداری ... »

پایان :

« بدل نزدیک تر باشی تو از دل

که هم اندر تو دل همه در دلی تو »

سال ۱۲۹۳ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

صفحه اول بهر او هست .

(۶۶۸)

خاقان (فتحعلیشاه قاجار)

باندازه ۱۷۰ × ۲۵۵ - جلد مقوای روغنی عالی بوم زینونی

زرک گل و بوته نقاشی ، حاشیه باریک مذهب ، اندرون سرخ ساده -

صفحات متن و حاشیه : کاغذ متن ترمه ، حاشیه دولت آبادی - تمامی

حواشی بوته اندازی مذهب میناسازی خوش - بین مصراعها تمامی

تسمه الوان مذهب - سرسخنها مذهب مرصع - عنوانها بقلم ثلث پسرخی

دو سر لوح مذهب مرصع خوش - کله در کتیبه آنها روی متن زر عنوان

کتاب پسرخی نوشته شده است - ۴۳ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ،

هر سطر یک بیت ، ۹ مینیمتر - خط نستعلیق تحریر کتابت خوش

متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (اندکی قبل از سال ۱۲۳۲ یا

شاید اولین نسخه دیوان خاقان باشد)

صفحات کتاب در اصل یک قرآن بوده است که متن آنرا بیرون

آوردند و صفحات بیاض بجای آن الصاق کرده دیوان را روی آن

نوشته اند ، بعضی علامات جزو ونیم جزو و غیره هنوز در حاشیه بجاست

بعضی صفحات نیز بیاض مانده و احتمالاً اشعار اضافی بخط خود

فتحعلیشاه است از جمله اشعار ورق ۱۰۳ و ۱۰۴ .

سخنه مشتمل است بر :

دیباچهٔ منشور انشاء محمد صادق مروزی وقایع نگار - تصایف
غزلیات (مرتب) - ایضا غزلیات (مرتب) - اقرا - مقطعات -
رباعیات مثنویات و ساقی نامه - ترکیبات و مرثی .
آغاز مقدمه ؛

« دیباچه کتاب دانشی و عنوان دیوان پیشتر حمد و ثنای
خاقانیست جلت عظمه که سلاطین حروف را افسر معنی بر سر نهاده ...
السلطن ... ابوالنصر فتحعلیشاه قاجار ... با وجود مشاغل
سلطنت و گیتی ستانی بتحصیل مراتب نظم و نثر شتافته ... بعضی اوقات
که از انتظام گیتی گذاری و انضباط امور سلطنت و شهریاری خاطر
مبارکش را فراغی میسر است ، باقتضای وزن طبع عقاب فکرش پیشکار
اندازی حید معانی جناح حید افکنی می گشاید ... چون در افتخار
و جواهر افکار آن خسرو گیتی مدار ... بنات النعش وار در صحایف
اوراق سفری و محتمل بود که ... از نظر محور از خاطر منسی
گردیده باشد بنا علیه رای عالم آرای مبارک شاهنشاهی بترتیب و تدوین
آن مله سات تعلق پذیرفته بکلب آستان فلک بیاسبان محمد صادق
مروزی ... مقرر فرمودند که دیباچه بر آن دیوان قصاصت بنیان نوشته
باشد ... همچون کلک برهنه یا در وادی تقدیم این خدمت بسر
دوید ... »

(۶۶۹)

خاقان (فتحعلیشاه قاجار)

(م . ۱۲۵۰)

باندازه ۱۲۲ × ۲۰۰ - جلد روغنی خرس بوم سرخ گلی و بونه

مذهب حاشیه بوم ماشی بوته مذهب، اندرون بوم تریباکی تریچ مذهب
 کاغذ قطعه فستقی نباتی آهار و سهره کشیده جدول و کمند زرین -
 عنوانها بسرخی - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی
 حاشیه بوته اندازی مذهب - یکا سرنوح مذهب مرصع متوسط - ۲۰۵
 صفحه، هر صفحه ۱۲ سطر، هر سطر یکت بیت، ۷ مایلتر - خط شکسته
 نستعلیق کتابت خوش - رقم محمد مهدی کتاب السلطان قراهنلی -
 تاریخ تحریر سال ۱۲۳۹ . (شماره ۲۸۵)
 تقسیمات نسخه مانند شماره پیش

آغاز:

« تاظم العوالم بدیع المناظم »

آغاز دیوان:

« چشمت ز جادوی پایل نشان دهد

زلفت نشان ز سنبل باغ چنان دهد »

پایان دیوان: *

« آتش همه نوش و جان ما را

یارب که مدام نوش جان باد »

پایان خاتمه:

« ... آغاز و انجام این نامه هماهون بر حسب ایجاد و تکوینش

بایجاب و تکلیف شاهنشاه جمجاه روحی و روح سن بروج فداء بدیباچه

و خانمه موشح و مدین افتاد . کتبه کتاب حضرت السلطانی محمد

مهدی الحسینی انقراهنلی فی شهر رجب سنه ۱۲۳۹ . »

سال ۱۲۸۲ ز عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه

اول مهر و همت .

آغاز دیوان :

« چشمت ز جادوی پابل نشان دهد
زلفت نشان ز سنبل باغ چنان دهد »

پایان :

« منت خدای را که فلک هست چاکرم

شاهنشده جهانم و درویش این درم »

بسال ۱۳۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول نام وی بسیداب روی متن زر در نیم ترنجی نوشته شده - بسال
۱۳۸۳ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و سبت صفحه اول بهراوهست

(۶۷۰)

خاقان

باندازه ۲۰ x ۴۰ - جلد روغنی عالی بوم زبونی زرشک ترنج
و سر ترنج و نیم ترنج دور نما و گل و بلبل نقاشی ، حاشیه بوم مشکی
گل ریزه نقاشی ، اندرون بوم سرخ ترنج و گونه مذهب ، یک حاشیه
بارنگ مشکی بوقه مذهب - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن اصقهایتی
حنائی ، حاشیه نستعلیق شکری - تمامی صفحه ها متن و حاشیه بین
سطور طلا اندازی متقش ، حاشیه بوقه اندازی مذهب متقش و دو صفحه
اول حاشیه مذهب مرصع عالی و دو صفحه ما قبل و ما بعد متن .
متن و حاشیه تماماً مذهب مرصع و در هر صفحه یک ترنج و سر ترنج
مذهب ساده دارد . سه سرلوح مزدوج مذهب مرصع عالی - سه مجلس
تصویر آب رنگ عالی که یکی نانعام مانده است - غفت موقع در متن
کتاب جای تصویر بیاض مانده است - عنوانها و عبارات عربی بخط

ثلث خوش بشنگرف و لاجورد نوشته شده - ۴۵۴ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر بک یک بیت ۱۴۵ میلیمتر - خط نستعلیق دو دانگ عالی رقم محمد مهدی طهرانی - بدون تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۳) (شماره ۲۸۰) *

نسخه منقسم است به :

دباجه منثور دیوان - قصاید - غزلیات (مرتب) - ترکیبات - افراد و مقطعات - رباعیات - سرائی - مثنویات و ساقی نامه - خاتمه دیوان - و بر سر هر قسمت دباجه ای منثور از انشاء محتمل دونه نشاط نوشته شده است .

آغاز و پایان متن مانند نسخه پیش اضافه دارد :

« کاتب الحضرة السلطانی مهدی طهرانی سنه . »

بیشکشی میرزا محمد مستوفی - سال ۱۳۲۳ از عرض کتابخانه گذشته است .

(۶۷۱)

خاقان

باندازه ۱۷۰ x ۱۸۰ - جلد روغنی عالی بوم مشکی بوته مذهب در دو تریج دو تصویر زن جوان نقاشی شده ، حاشیه گل ریزه اندرون بوم سرخ بوته اندازی مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - بر سر هر قطعه دو لوح مذهب منقش - سر سخنها بخط رقاع بسرخی روی متن زر نوشته شده و بین مصراعها تسمه مذهب است عنوانها بسرخی دو صفحه اول و دو صفحه در میانه متن و حاشیه بین سطرها اندازی و حاشیه مذهب بینا سازی - از اول تا صفحه ۱۴ و بعضی صفحات